

Roland SEMIK
Katarzyna MALCZEWSKA

Słubice, 10 września 2010 r.

tel. kom.: 692 955 404.

Szanowny Pan
Dr Ryszard BODZIACKI
Burmistrz Słubic

Urząd Miejski w Słubicach
ul. Akademicka 1
69-100 Słubice

**List otwarty: inicjatywa obywatelska w sprawie ścieżki edukacyjnej
o historycznych miejscach Słubic
oraz wniosek o zarezerwowanie na ten cel stosownych środków
w budżecie Gminy Słubice na rok 2011.**

Do szczególnej wiadomości:

- Pana Piotra KIEDROWICZA, przewodniczącego Rady Miejskiej w Słubicach
- Pana Andrzeja BYCKI, starosty powiatowego w Słubicach
- Pana Tomasza PILARSKIEGO, dyrektora Słubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury

Zawartość wniosku:

1. Wniosek a Strategia Rozwoju Gminy	02
1.1. Wniosek a zapisy Strategii dotyczące zasobów kulturowych i turystyki	02
1.2. Wniosek a konsultacje społeczne	03
1.3. Wniosek a mocne i słabe strony Gminy, a także jej szanse i zagrożenia .03	
1.4. Wniosek a pole możliwości rozwoju Gminy	05
1.5. Wniosek a cele strategiczne i operacyjne rozwoju Gminy	05
1.6. Wniosek a realizacja strategii	05
2. Podstawowe założenia wniosku	06
2.1. Założenia techniczne i szacowane koszty	06
2.2. Założenia merytoryczne	06
3. Miejsca godne objęcia ścieżką edukacyjną	07
4. Oddźwięk medialny inicjatywy	09
5. Instytucje i osoby indywidualne wspierające inicjatywę	10
6. Patronat medialny inicjatywy	15
7. Załączniki	15

1. Wniosek a Strategia Rozwoju Gminy

Nasz wniosek jest zgodny z zapisami „**Strategii Rozwoju Gminy Słubice na lata 2007-2013**” (załącznik do Uchwały nr XVI/125/07 Rady Miejskiej w Słubicach z dnia 28 grudnia 2007r.).

1.1. Wniosek a zapisy Strategii dotyczące zasobów kulturowych i turystyki

W punkcie II.2.3. Strategii (Zasoby kulturowe) wymienione są m.in. Stadion Olimpijski, Wieża Kleista, cmentarz żydowski i historyczne kamienice.

W punkcie II.2.8. Strategii (Turystyka) wskazuje się na „*znaczny ruch ludności*” i „*dobrą bazę hotelową*”. Chyba nikt nie ma wątpliwości, że gości zza Odry przyciąga do nas głównie nie turystyka krajoznawcza a turystyka handlowa i usługowa - możliwość zrobienia tańszych zakupów (papierosy, benzyna), skorzystania z tańszych usług (zakłady fryzjerskie, kluby nocne). Kilka trafik na deptaku przy ul. Jedności Robotniczej eksponuje hasło reklamowe jednej z marek tytoniowych: „*48 gute Gründe, nach Polen zu fahren*”. Czy naprawdę możliwość kupienia okazjnie tanich papierosów w dwupaku to główny powód, by Frankfurtczyk zawitał do Słubic? Hasło wprawdzie przewrotne, ale o czymś świadczy i znikąd się nie wzięło.

Strategia wskazuje na „*znaczny potencjał* (gminy – przyp. aut.) *dla rozwoju turystyki*”, niestety to niewykorzystany potencjał. Turystyka krajoznawcza jest nadal słabo rozwinięta. Wyjątkiem są małe grupki miejscowych zapaleńców jak np. Instytut Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą czy Koło Regionalistów w Rzepinie. Zdarzają się grupy niemieckich wycieczek, ale na oprowadzaniu turystów zarabiają wyłącznie Niemcy, w tym głównie biura turystyczne z Frankfurtu nad Odrą i z Berlina, czy instytucje typu *Volkshochschule Frankfurt (Oder)*.

W Słubicach są liczne miejsca o walorach krajoznawczo-turystycznych, ale cóż z tego, jeśli wiedza o nich wśród samych Polaków nie jest dostatecznie spopularyzowana. Jedyne działające biuro turystyczne w Słubicach („Kozera Travel”) nie oferuje żadnej wycieczki po miejscach dawnych i obecnych zabytków na terenie gminy. Powodem jest z pewnością niedostateczne wypromowanie gminy jako miejsca stworzonego dla takich wycieczek a przez to i brak dostatecznego zainteresowania takimi usługami ze strony potencjalnych turystów. Słubice leżą już wprawdzie na trasie ścieżki rowerowej Odra-Nysa oraz na tzw. drodze Świętego Jakuba – *Camino Polaco*, jednak żadna z tych tras nie dostarcza swoim uczestnikom dodatkowych informacji o mieście, a jedynie czyni ze Słubic jeden z wielu punktów przelotowych na ich trasie.

Wg Strategii potencjał turystyczny Gminy to w pierwszej kolejności „*historyczne dziedzictwo*”, do którego zalicza się „*(...) stadion olimpijski, najstarszy w regionie cmentarz żydowski (miejsce pochówku trzech rabinów o światowej sławie w środowisku żydowskim - 1985 wpisany do rejestru zabytków), Świecko jako miejsce pamięci po obozie hitlerowskim i wydarzenia historyczne (m.in. bitwa pod Kunersdorf)*”. To tylko niewielka grupka przykładów tego dziedzictwa. O wielu znakomitych przykładach w Strategii w ogóle nie wspomniano.

Przyglądając się jednak wspomnianym w Strategii obiektom, trwale upamiętnione jest tylko miejsce dawnego obozu hitlerowskiego w Świecku. Zarówno mieszkańcy regionu, jak i przyjezdni nie mają okazji przeczytać tablic o innych obiektach, np. o stadionie „olimpijskim”. Miejsce śmiertelnego zranienia Ewalda Christiana von Kleista pod Kunowicami zostało wprawdzie uwiecznione w 1999 r. z inicjatywy *Heimatkreis Weststernberg e.V.* przy wsparciu gminy Słubice, ale kilka tygodni później tablicę skradziono i nigdy potem na pamiątkowy kamień już jej nie przywrócono. Wieża Kleista wciąż nie została odbudowana mimo stosownej uchwały Nr XXIV/221/08 Rady Miejskiej w Słubicach z dnia 27 sierpnia 2008 r.

Jako drugi czynnik składający się turystyczny potencjał gminy Strategia wskazuje rzekę Odrę („*powódź 1758 r., śmierć księcia Leopolda (...)*”). Strategia zawiera błąd merytoryczny, gdyż powódź w rzeczywistości nawiedziła miasto w 1785 a nie w 1758 r. Niestety miejsce znalezienia zwłok księcia Leopolda przy ul. Kopernika w Słubicach ani miejsce dawnego pomnika ku jego czci również po dziś dzień nie są upamiętnione.

1.2. Wniosek a konsultacje społeczne

Mimo wspomnianego potencjału turystycznego wśród tematów konsultacji społecznych (punkt III. Strategii) turystyka nie znalazła się jako odrębny temat. Możemy jednak posiłkować się ocenami mieszkańców, dotyczącymi dostępności sportu i rekreacji (2,75 na maksymalnie 5 punktów) oraz dostępności kultury i rozrywki (2,38 co stanowi jeden z najgorszych wyników ze wszystkich ocen).

Za najistotniejszą do rozwiązania kwestię gminy 83% respondentów wskazało zwiększenie nakładów na inwestycje z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (308 osób uznało to zadanie za istotne, 62 za nieistotne). Z braku wyodrębnienia turystyki za infrastrukturę rekreacyjną można też uznać infrastrukturę związaną z rekreacją krajoznawczo-turystyczną;

276 osób za istotne zadanie uznało zwiększenie nakładów na inwestycje z zakresu infrastruktury oświatowej (94 za nieistotne);

289 – szersze wspieranie działań kulturalnych, sportowych, artystycznych i promocja Gminy (81 za nieistotne).

1.3. Wniosek a mocne i słabe strony Gminy, a także jej szanse i zagrożenia

Przychylając się do naszego wniosku wykorzystano by mocne strony Gminy (punkt IV.1. Strategii):

* „*Stała współpraca i dążenie do wspólnego rozwoju z miastem bliźniaczym, jakim jest Frankfurt nad Odrą*” - Słubice i Frankfurt nad Odrą są nie tylko miastami partnerskimi, ale i bliźniaczymi; dzieli je naturalna przeszkoda w postaci Odry, łączy most, wspólna historia i wspólne inicjatywy; inicjatywa ścieżki edukacyjnej zyskała poparcie podmiotów po obu stronach Odry, zaś rozwój ruchu turystycznego i większa liczba gości na pewno przyczynią się do wspólnego rozwoju obu miast; stworzenie ścieżki edukacyjnej pomogłoby poszerzyć pola współpracy obu miast o turystykę krajoznawczą i politykę historyczną; we Frankfurcie istnieje już wiele biur podróży, wiele zabytków zostało odrestaurowanych, niemała część z nich jest należycie

uwieczniona na fasadach czy w przewodnikach; czas o podobny krok po polskiej stronie;

* „*stale rosnąca liczba działających podmiotów gospodarczych*” - wiele z tych podmiotów tj. hotele czy punkty gastronomii doskonale nadawałyby się do obsługi turystów, którzy przybyliby do miasta dzięki stworzeniu ścieżki edukacyjnej;

* „*położenie nad dużą rzeką – Odrą, w pobliżu transeuropejskich magistrali komunikacyjnych*” - dotarcie do miasta dodatkowych turystów nie stanowiłoby większego problemu; bliskość Berlina, Poznania, lotnisk, autostrady i kluczowych tras kolejowych stanowią solidną sieć komunikacyjną dla nowych turystów, których do gminy ściągnęłaby nowa ścieżka edukacyjna;

* „*przynależność do Euroregionu Pro Europa Viadrina*” - ta mocna strona gminy powoduje, że, po zdecydowaniu się gminy na kooperację z podmiotem niemieckim, część kosztów projektu mogłaby zostać sfinansować ze środków Euroregionu Pro Europa Viadrina;

* „*duża liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych*” - przy realizacji pomysłu można wykorzystać potencjał i doświadczenie miejscowych organizacji pozarządowych;

* „*stadion olimpijski*” - to mocna strona gminy, ale nadal nienależycie wykorzystana pod względem turystycznym; bez kompleksów możemy chwalić się historią tego miejsca;

* „*dobrze rozwinięta baza noclegowa*” - idealna do przyjęcia nowych turystów, których do gminy ściągnęłaby nowa ścieżka edukacyjna;

Wykorzystano by również szanse Gminy, wynikające z jej mocnych stron (punkt IV.1. Strategii):

* „*duża liczba ludności niemieckiej korzystająca z usług gminy*” - ta duża liczba niemieckiej ludności mogłaby wreszcie skorzystać z usług turystycznych gminy, a nie tylko tych handlowo-usługowych typu handel tytoniem czy usługi fryzjerskie;

* „*sprzyjające warunki dla rozwoju działalności gospodarczej*” - sprzyjające warunki dla działalności związanej z obsługą przybyłych turystów;

* „*zwiększenie ruchu transgranicznego na terenie gminy*” - wejście Polski do układu z Schengen spowodowało uproszczone przekraczanie granicy państwowej na Odrze a tym samym uprościła komunikację międzynarodową turystów zza Odry;

* „*możliwość korzystania ze środków pomocowych UE*”.

Dodatkowo przychylając się do naszego wniosku ograniczono by słabe strony Gminy (punkt IV.2. Strategii):

* „*słabo rozwinięta infrastruktura*” – postawienie akcentów na historyczność danych miejsc z pewnością przyczyniłaby się do rozwinięcia infrastruktury na terenie gminy; już sama instalacja tablic informacyjnych w ramach ścieżki edukacyjnej byłoby rozwinięciem tzw. małej architektury; obecność tablic byłaby zaś siłą napędową dla inicjatyw odrestaurowania lub przynajmniej zabezpieczenia historycznych miejsc przed procesami niszczenia;

* „*ograniczony dostęp do miejsc kultury masowego typu (...)*” – ścieżka edukacyjna w wybranych miejscach publicznych byłaby atrakcją także pod względem kulturalnym, gdyż stanowiłaby kulturę adresowaną do masowego odbiorcy (mieszkańców i turystów) i cechowałby ją wysoki poziom standaryzacji;

Ograniczono by również zagrożenia Gminy, wynikające z jej słabych stron (punkt IV.2. Strategii):

* „*odpływ ludzi młodych z gminy*” – regułą jest, że odpływ ludzi młodych jest o wiele mniejszy w gminach atrakcyjnych turystycznie i atrakcyjnych pod względem rynku pracy; gdyby młodzi ludzie byli dumni z pozostawania w atrakcyjnym mieście i mieli w nim perspektywę atrakcyjnej pracy, wówczas odpływ ludzi młodych nie byłby tak wysoki jak obecnie.

1.4. Wniosek a pole możliwości rozwoju gminy

W punkcie IV.3. Strategii (Pole możliwości rozwoju Gminy (wybory konieczne i alternatywne)) można m.in. przeczytać:

* „*Za priorytetowe dla rozwoju gminy uznają się gospodarkę i rekreację połączoną z turystyką.*”

* oraz „*Gmina Słubice winna zmierzać do wykorzystania posiadanych atutów. Należą do nich m.in.: posiadane obiekty i duże, niezagospodarowane obszary prawego brzegu Odry. Odpowiednia rozbudowa infrastruktury daje szanse zwiększenia ruchu turystycznego w gminie i zatrzymania strumienia środków finansowych.*”

1.5. Wniosek a cele strategiczne i operacyjne rozwoju Gminy

Drugim celem strategicznym w misji rozwoju gminy (punkt IV.5.2 Strategii) jest rozwój i promocja kultury, turystyki, sportu i rekreacji przy zachowaniu dziedzictwa kulturowego.

Wśród celi operacyjnych zapisano m.in.:

* II.1. „*zwiększenie atrakcyjności turystycznej*”, a w ramach tego celu operacyjnego m.in. działanie t.j. „*wspieranie działań na rzecz obsługi infrastruktury turystycznej*”;

* II.4. „*modernizacja terenów rekreacyjnych*”, a w ramach tego celu operacyjnego działanie t.j. „*tworzenie ścieżek edukacyjnych*”.

Wśród spodziewanych rezultatów wymieniono m.in.:

* zwiększenie konkurencyjności gminy;

* odbudowa Wieży Kleista (wciąż nie została odbudowana mimo stosownej uchwały Nr XXIV/221/08 Rady Miejskiej w Słubicach z dnia 27 sierpnia 2008 r.);

* zwiększenie liczby turystów;

* zwiększenie ilości miejsc noclegowych;

* wprowadzenie nowych elementów małej architektury na terenach rekreacyjnych”;

* „stworzenie ścieżek dydaktyczno-edukacyjnych”.

1.6. Wniosek a realizacja Strategii

Wniosek wpisuje się w założeniach Strategii, w której to zapisano działania „*realne*”

do wykonania, a organy gminy mają pełne władztwo do ich realizacji” (punkt IV.7. Strategii). Wniosek skierowany jest do Burmistrza Słubic do wiadomości przewodniczącego Rady Miejskiej w Słubicach, ponieważ „organem wykonującym bezpośrednio założenia strategii jest Burmistrz Słubic, zaś organem nadzorującym jej realizację jest Rada Miejska w Słubicach”.

2. Podstawowe założenia wniosku

2.1. Założenia techniczne i szacowane koszty

Zwracamy się z prośbą, aby gmina Słubice podjęła się projektu instalacji 25 dwujęzycznych polsko-niemieckich tablic formatu A3 w wybranych miejscach Słubic, posiadających walory krajoznawczo-turystyczne.

Jedna z tych tablic byłaby przewodnią z stosunku do pozostałych. Zawierałaby mapę lub listę rozmieszczenia poszczególnych tablic informacyjnych na terenie gminy. Mogłaby stać w jednym z reprezentacyjnych, bardzo uczęszczanych miejsc – np. W okolicy mostu na Odrze, w Parku Przyjaźni bądź w okolicy Urzędu Miejskiego przy ul. Akademickiej.

Tablice byłyby mocowane do fasady budynków, a jeśli to niemożliwe lub z jakichś względów niewłaściwe, na specjalnych słupkach.

Koszty wykonania i montażu tablic podobnego typu w innych miastach to wydatek 400-500 zł za jedną tablicę. To daje łączny koszt 10.000-12.500 zł. Przy wykorzystaniu droższych materiałów lub dodatkowych środków zabezpieczających koszty oczywiście rosną.

Gmina Słubice mogłaby przy okazji projektu wykorzystać środki unijne (np. z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego bądź Euroregionu Pro Europa Viadrina).

Ostateczna decyzja o danych technicznych tablic informacyjnych a także ich ilości i koniecznych kosztach należałaby do władz gminy Słubice bądź bezpośrednio rozstrzygających ewentualny przetarg w tej sprawie. W okolicy nie brakuje firm świadczących usługi wytwarzania tablic informacyjno-promocyjnych.

Chcemy, aby odpowiedzialność za konserwację i renowację tablic objęła gmina Słubice.

Inne miasta mają podobne oznaczenie – pomijając metropolie jak Warszawa, Kraków czy Wrocław, to i Stare Miasto pobliskiego Kostrzyna nad Odrą. Oznaczenia ciekawych miejsc przy wykorzystaniu środków unijnych doczekały się nawet niewielkie miejscowości jak Karpacz w Karkonoszach.

Konieczna będzie współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego. Pod ochroną konserwatorską Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują teraz kamienice przy ul. 1 Maja, ul. Jedności Robotniczej, ul. Kopernika, Kościuszki, Placu Przyjaźni, ul. Słowiańskiej, ul. Wojska Polskiego i ul. Żeromskiego. Do rejestru zabytków wpisany jest budynek Szkoły Podstawowej Nr 1. Cmentarz żydowski decyzją Państwowej Służby Ochrony Zabytków jest zaś uznany za miejsce historyczne.

2.2. Założenia merytoryczne

Ze swojej strony deklarujemy się nieodpłatnie zadbać o dwujęzyczną treść tablic informacyjnych z zachowaniem praw autorskich, w oparciu o rzetelne, wiarygodne źródła polsko- i niemieckojęzyczne. Pomoc merytoryczną zadeklarowały dodatkowo m.in. Instytut Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą, Towarzystwo Historyczne we Frankfurcie nad Odrą (w tym wybitny frankfurcki regionalista Eckard Reiss), dr Wiesław Stachlewski i Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej w Zielonej Górze, zrzeszające wielu pracowników Uniwersytetu Zielonogórskiego. W ten sposób miasto nie musiałoby brać na siebie troski o merytorykę tablic informacyjnych, a jedynie o koszt ich produkcji, instalacji i konserwacji.

3. Miejsca godne objęcia ścieżką edukacyjną

Poniżej znajduje się lista miejsc, które naszym zdaniem są godne oznaczenia w ramach ścieżki edukacyjnej po historycznych miejscach Słubic. Obok umieściliśmy także krótki opis tych miejsc (tablice zawierałyby szersze rozwinięcie tych treści).

Ulice:

* 01 - ul. 1 Maja/ ul. Kościuszki - Collegium Polonicum (dawniej **zajazd „Pod Żółtym Lwem”**/ *Goldener Löwe* przy *Crossener Str. 3*; 1813 zatrzymał się tu Fryderyk Wilhelm III jadący do Wrocławia; 1857 Wilhelm Sauer otworzył tu filię swojego przedsiębiorstwa budowy organów);

* 02/03 - ul. 1 Maja – SMOK (dawniej ubezpieczalnia *Provinzial-Lebensversicherung* przy *Crossener Str. 6/7*); kamienica przed pałacykiem Pekao SA (dawniej **fabryka broni „Gewehr Fabrik”**, *Crossener Str. 27*; pełna nazwa: *„Gewehr- und Patronenfabrik G. Tischner & Co (Inhaber: Wilhelm Collath)”*); przez pewien czas jedna z największych, prywatnych fabryk broni w całych Niemczech; Collath wstąpił do firmy w 1859; produkowano opatentowane drylingi z automatycznymi bezpiecznikami; wykorzystywano stal *Krupp Dreiring* oraz droższą *Wittener Excelsior*; po śmierci Collatha firma działała jako *Tesco*, czy *Teschner&Collath*; syn Wilhelma – Fritz w 1896 przejął zakład produkcji pił do cięcia, założył fabrykę mebli także na eksport do Holandii), kościół NMP Królowej Polski (dawniej **dom strzelecki**, przystanek tramwajowy, Brama Krośnieńska/ *Crossener Tor*, przy której m.in. pobierano stosowne opłaty kupieckie);

* 04 - ul. Folwarczna – dawniej tzw. **„czerwony folwark”**;

* 05 - ul. Jedności Robotniczej – Pizzeria Europa (dawniej kasyno WOP); **kino Piast** (dawna *Friedrichstr. 8*, potem Jedności Robotniczej 10, prawdopodobnie wg projektu architekta miasta Josefa Gesinga, otwarte w styczniu 1924); Hotel Kaliski (dawniej Urząd Miejski i Urząd Skarbowy);

* 06 - ul. Konstytucji 3 Maja – dawniej **bielnik wosku** (*Wachsbleiche*, *„Wachswaren- und Kunstwarenfabrik”*, najstarsze przedsiębiorstwo przemysłowe

Frankfurtu założone 1749 za rządów nadburmistrza Theringa, od 1777 własność Harttunga, 1935 budynek zburzony a parcela włączona do koszar), domy mieszkalne zbudowane przez *Kurmärkische Kleinsiedlung GmbH*; koło byłego bielnika na krótko po wojnie powstał obóz dla internowanych/ *Speziallager Nr. 6*;

* 07 - ul. Kościuszki/ ul. Mickiewicza - budynek Biblioteki Collegium Polonicum w Słubicach (pierwotnie szaniec mostowy/*Brückenschanze* i lazaret; potem 1766-1769 za panowania Fryderyka Wielkiego powstał **fabryka jedwabiu/ *Seidenfabrik*** – 1791 Fryderyk Wilhelm II przekazał nieruchomość na własność Beskego, 1799 wdowa po nim sprzedała budynek karczmarzowi Haupt; później mieszkania na wynajem, 1861 w jednym z nich krótko mieszkał premier Rzeszy Eduard von Suison);

* 08 - ul. Mickiewicza - Hotel Casino (dawniej kasyno MON); nieistniejąca już kamienica przy **ul. Mickiewicza 10** (tuż po wojnie miejsce, gdzie odprawiano Msze Święte, dom partyjny i dom kultury);

* 09 - ul. Nadodrzańska/ ul. Mickiewicza/ ul. Kopernika (miejsce znalezienia zwłok Leopolda Brunszwickiego i dawny **pomnik Leopolda** wg projektu Bernharda Rode, środki zebrał inspektor celny Seydel, budowniczy Christian Wilhelm Mayer, a po jego śmierci Johann Jacob Mayer);

* 10 - ul. Piłsudskiego - domy studenckie UAM bądź siedziba Starostwa Powiatowego (dawniej **koszary wojskowe *Kleist-Kaserne*** Matzdorfa i Zänkerta); budynek Urzędu Pracy (dawniej poczta polowa);

* 11 - ul. Powstańców Wielkopolskich, ul. Transportowa - dawniej Wzgórza Owczarskie (*Schäfereiberge*), **wieża Bismarcka** (*Bismarckturm*), leśniczówka „Owczarnia” (*Forsthaus Grundschäferei*);

* 12/13 - ul. Sportowa - **cmentarz gminny** (dawniej jako *Dammfriedhof* – otw. 1814, 1928 poszerzony o część leśną *Waldfriedhof*); **stadion OSiR** przy ul. Sportowej (dawniej Stadion Wschodniomarchijski/ *Ostmarkstadion* 1914-1927, przy którym pierwsze prace ręczne wykonali rosyjscy jeńcy wojenni, *Stadtbaurat Otto Magenschweis* wykorzystał plany *Grunewaldstadion* w Berlinie, od 18.07.1926 pływania; przystanek tramwajowy);

* 14 - ul. Transportowa (**cmentarz żydowski**, dom przedpogrzebowy, pomnik 17 żołnierzy żydowskich z Frankfurtu poległych w I wojnie światowej); wieża wodna Falkensteina (*Falkenstein-Wasserturm*) na potrzeby lotniska, ku czci pruskiego generała Falkensteina;

* 15/16 - ul. Wojska Polskiego – **zabytkowy budynek szkoły** (dawniej *Dammschule*, kierowana m.in. przez rektora Gottfrieda Neumanna 1855-1937); ruiny (dawne Zakłady Przemysłu Odzieżowego „**Komes**”); ok. 1800 majątek Adriana Weitscha;

* 17 - ul. Wojska Polskiego/ ul. Drzymały (dawniej tzw. „**biały folwark**”);

* 18 - ul. Wojska Polskiego/ ul. Piska - dawniej **Brama Mikrander** (*Mikrander Tor*);

Place:

* 19 - **Plac Bohaterów** – pomnik Bohaterów (od 1901 przy *Wilhelmsplatz 10a* a potem 30 stacja ewangelickich diakonis, otworzona w obecności księżnej Reiss oraz premiera Rzeszy von Puttkamera; potem Plac Poległych i cmentarz 32 żołnierzy radzieckich, przeniesionych potem na cmentarz komunalny w Słubicach i ostatecznie na radziecki cmentarz wojenny w Cybince; historia pomnika wg projektu Mieczysława Krajniaka);

* 20 - Plac Jana Pawła II – Katolickie Centrum Studenckie (dawniej **łaźnia miejska Marienbad III**, jedna z trzech łaźni dr. med. Heino Goepela; nazwa pochodziła od Marie Goepel - żony doktora);

* 21 - **Plac Przyjaźni** – park (szewski czwartek/ *Schusterdienstag*; 1885-1890 plac jeździecki 12 Pułku Dragonów; od 1901 targ końmi/ *Magierviehmarkt*; 1914-1916 plany budowy kościoła parafii św. Mikołaja; 1926 ostatecznie jako park);

Pozostałe:

* 22 - Kunowice – **pole bitwy pod Kunowicami**, pomnik czołgu (dawniej działa samobieżnego SU, ogrodzenie z cmentarza żydowskiego w Słubicach), zdewastowany pomnik Ewalda Christiana von Kleista z 1999 r.;

* 23 - Osiedle Przemysłowe – specjalna strefa ekonomiczna (dawniej **lotnisko wojskowe** najpierw niemieckie *Fliegerhorst*, później polskie; miejsce działań powstańców wielkopolskich sic!);

* 24 - Park Rozrywki i Rekreacji (Park „Odra”) - dawniej Wzgórza Kleista (*Kleisthöhe*)/ Wzgórza Laudona (*Laudonsberge*)/ Wzgórza Żydowskie (*Judenberge*); **wieża Kleista** (*Kleistturm, Verschönerungsverein, Vereinsvorsitz Malcomeß*), otw. 04.06.1892, 99 schodów, restauracja „*Zur Kleisthöhe*”, dawniej tablica z brązu ze strzałkami orientacyjnymi do najważniejszych punktów bitwy pod Kunowicami; mimo pewnych deklaracji miasta niestety nadal nieodbudowana);

* 25 – tablica przewodnia przy moście, w Parku Przyjaźni lub koło Urzędu Miejskiego; Razem 25 tablic składających się na ścieżkę edukacyjną po historycznych miejscach gminy Słubice (wszelkie prawa do tego zestawienia są zastrzeżone © Roland Semik).

4. Oddźwięk medialny inicjatywy

Inicjatywa obywatelska oznaczenia historycznych miejsc gminy Słubice zyskała spory oddźwięk medialny w regionie i całej Polsce. O akcji można było poczytać i zobaczyć w takich mediach jak np.:

Gazety:

- Gazeta Lubuska (zapowiedź artykułu z 18 sierpnia 2010 r.; artykuł „Chcę stworzyć ścieżkę edukacyjną” z 19 sierpnia 2010 r.; artykuł „Czas postawić na historię!” z 20 sierpnia 2010 r.);
- Märkische Oderzeitung (artykuł „Von Kleistturm bis Marienbad” z 3 września 2010 r.);
- Pogranicze Lubuskie (artykuł „Chcą przypomnieć historię” z 30 sierpnia 2010 r.);

Telewizja:

- telewizja HTS Słubice (2 audycje w serwisie informacyjnym „Na horyzoncie” - 20 i 27 sierpnia 2010 r.);

Internet:

- www.gazetalubuska.pl (artykuł „Pora w Słubicach postawić na historię” z 27 sierpnia 2010 r.);
- www.gazetawirtualna.pl Społecznościowy Portal Informacyjny (artykuł „Ścieżka edukacyjna: historyczne miejsca Słubic” z 12 sierpnia 2010 r.);
- www.ngo.pl Portal organizacji pozarządowych (artykuł „Ścieżka edukacyjna: historyczne miejsca Słubic” z 16 sierpnia 2010 r.);
- www.pograniczelubuskie.pl (artykuł „Chcą przypomnieć historię” z 31 sierpnia 2010 r.);
- www.rzepin.net Rzepińska Puszcza Kulturalna („Ten pomysł warto poprzeć!”);
- www.slubice.tv (2 audycje w serwisie informacyjnym „Na horyzoncie” - 20 i 27 sierpnia 2010 r.);
- www.transodra-online.net (artykuł „Ścieżka edukacyjna: historyczne miejsca Słubic” z 27 sierpnia 2010 r.);
- www.wiadomosci24.pl Największy serwis dziennikarstwa obywatelskiego (artykuł „Ścieżka edukacyjna: historyczne miejsca Słubic” z 12 sierpnia 2010 r.).

5. Instytucje i osoby indywidualne wspierające inicjatywę



**Institut Historii Stosowanej
we Frankfurcie nad Odrą**

DEUTSCHES
POLEN
INSTITUT

Deutsches Polen Institut



**Towarzystwo Historyczne
we Frankfurcie nad Odrą**



Stowarzyszenie Słubfurt e.V.



Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Ziemi Gorzowskiej



Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Zielonej Górze



Polska Organizacja Turystyczna



Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna „Lotur”



Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim



Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze



Lubuska Fundacja Judaica

Gmina żydowska we Frankfurcie nad Odrą



Humboldt-Viadrina School of Governance

Koło Regionalistów w Rzepinie



Fundacja Rodziny Nissenbaumów

Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział Lubuski



Archiwum Karla Dedeciusa przy Collegium Polonicum w Słubicach



Muzeum Viadrina Frankfurt (Oder)

Ponieważ ścieżka edukacyjna miałaby w swoim założeniu objąć także przedwojenne losy miasta, **Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej w Zielonej Górze** wyraziło deklarację gotowości współpracy przy wniosku, a w razie przychylenia się burmistrza do pomysłu – gotowości starań o dotacje z konsulatów Republiki Federalnej Niemiec we Wrocławiu i Opolu. Organ prasowy TSKMN – „*Grünberger Monatsblatt*” objął całą inicjatywę swoim patronatem medialnym.



Osoby indywidualne m.in.:

- * Krystyna BACZYŃSKA – radna Rady Miejskiej w Słubicach;
- * Bolesław BERNACZEK – prezes Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Mniejszości Niemieckiej w Zielonej Górze;
- * Ewa BIELEWICZ-POLAKOWSKA – kierownik Działu Public Relations Collegium Polonicum, tłumacz przysięgły;
- * Dr. Andreas BILLERT – historyk sztuki, specjalista rewitalizacji miast związany m.in. z Toruniem i Poznaniem; wykładowca Collegium Polonicum w Słubicach; w 2009 inicjator akcji obrony Kina Piast przed planami jego wyburzenia;
- * Prof. Dr. Dieter BINGEN - dyrektor *Deutsches Polen Institut* w Darmstadt (Hesja, Niemcy);
- * Wolfgang BUWERT – przewodniczący Towarzystwa Historycznego we Frankfurcie nad Odrą; dyrektor Oberschule „Johannes R. Becher” w Erkner koło Berlina;
- * Stephan FELSBERG – dyrektor zarządzający Instytutu Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą; współpracownik eurodeputowanego Michaela Cramera; pracownik biura podróży StattReisen Berlin GmbH;
- * Agnieszka GAWŁOWSKA – prezes Stowarzyszenia Chorych na Stwardnienie Rozsiane eSMail w Słubicach, felietonistka tygodnika „Tylko Kostrzyn-Słubice”;
- * Andrzej KIRMIEL – prezes Lubuskiej Fundacji Judaica, od 2010 dyrektor Muzeum w Międzyrzeczu;
- * Michael KURZWELLY – inicjator Stowarzyszenia *Słubfurt e.V.*, w 2010 uhonorowany tytułem „Ambasador Słubic”;
- * Susanne ORTH – przewodnicząca zarządu Instytutu Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą; szefowa Wydziału Fundraisingu, Absolwentów i Kariery w Centrum Strategii i Rozwoju Europejskiego Uniwersytetu Viadrina;

* Martin PATZELT – nadburmistrz Frankfurtu nad Odrą w latach 2002-2010; w 2010 uhonorowany tytułem „Honorowy Obywatel Słubic”;

* Eckard REISS – regionalista z Frankfurtu nad Odrą, członek Towarzystwa Historycznego w tym mieście, wg wielu największy znawca przedwojennej historii Słubic (*Dammvorstadt*);

* Dr. Martin SCHIECK – dyrektor *Museum Viadrina Frankfurt (Oder)*; członek Towarzystwa Historycznego we Frankfurcie nad Odrą;

* Prof. Dr. Gesine SCHWAN – była rektor Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, pełnomocnik rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. stosunków polsko-niemieckich; rektor *Humboldt-Viadrina School of Governance* w Berlinie; w 2008 uhonorowana tytułem „Honorowy Obywatel Słubic”;

* Dr Wiesław STACHLEWSKI – zamieszkały w Słubicach dr geografii, autor wielu przewodników turystycznych, były wykładowca Uniwersytetu Szczecińskiego i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy;

* Damian UTRACKI – historyk; pomysłodawca, założyciel i przewodniczący Koła Regionalistów w Rzepinie; w grudniu 2009 uhonorowany tytułem „Ambasador Rzepina”; członek Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty;

* Prof. Dr. Heinz VATER – były wykładowca *Indiana University*, potem 1972-1997 *Universität zu Köln*, potomek Żydów pochowanych na kirkucie w Słubicach;

* Prof. Dr.-Ing. Przemysław Paul ZALEWSKI – profesor nauki o zabytkach w Collegium Polonicum w Słubicach; kierownik Studium Masterskiego z Ochrony Europejskich Dóbr Kultury, prowadzonego w języku niemieckim jako wykładowym.

A także inni (oficjalnie podpisani na listach poparcia bądź zainteresowani inicjatywą członkowie specjalnej grupy dotyczącej ścieżki edukacyjnej na serwisie społecznościowym Facebook, stan na 10.09.2010):

- * Ryszard BACZYŃSKI
- * Karola BANASZAK
- * Dorota BANASZEWSKA
- * Barbara BAŁ
- * Piotr BAŁ
- * Katrin BECKER
- * Bartosz CHATKOWSKI
- * Ewelina CHŁOŃ
- * Krzysztof CHMIELNIK
- * Agnieszka CHOLEWCZYŃSKA
- * Sylwia COR
- * Anna DĘBSKA
- * Joanna DMUCHOWSKA
- * Grzegorz DOBRZYCKI

- * Przemysław DOMBRZALSKI
- * Waldemar DRZEWIECKI
- * Piotr FABIJAŃSKI
- * Bogdan FILIPOWICZ
- * Waldemar GAWDZIK
- * Katarzyna GOSPODAROWICZ
- * Aleksandra HUSZCZANOWSKA
- * Anna JĘDRZEJEWSKA
- * Kamila JOPEK
- * Rafał KABATTEK
- * Aleksandra KAMIŃSKA
- * Piotr KIEWRA
- * Małgorzata KITOWSKA
- * Agata KLOREK
- * Zbigniew KOPEĆ
- * Stanisław KOT
- * Anna KUBIAK
- * Anita KURAK
- * Karina KUŹMIN
- * Joanna ŁAPACZ
- * Dorota MALCZEWSKA
- * Daniel MALCZEWSKI
- * Katarzyna MASIEL
- * Jadwiga MATUSZAK
- * Katarzyna MATYSIK
- * Natalie NOWACZYK
- * Dawid NOWAK
- * Alicja PACHOLAK
- * Jarosław PAWĘSKA
- * Piotr PERETIATKOWICZ
- * Martyna PIASZCZYŃSKA
- * Dominik PIETRUS
- * Marcin PLUCIŃSKI
- * Bartosz POMARAŃSKI
- * Marta PRĄTNICKA
- * Magdalena PYCIO
- * Bartłomiej PYTLAS
- * Mirosław RADZIWON
- * Anna REUS
- * Anna ROSOŁEK
- * Zbigniew RUDZIŃSKI
- * Ewa SITEK
- * Jarosław SROKA
- * Sławomir STACHOWIAK
- * Adam SZULCZEWSKI
- * Robert ŚWITOŃSKI
- * Marta TECŁAW
- * Jolanta TKACZYK

- * Robert TOMALA
- * Małgorzata TRĘBSKA
- * Anna TRZMIEL
- * Magdalena TUBAJ
- * Joanna TUCHAJSKA
- * Ewa WENCEL
- * Renata WERSZNER-KAMIŃSKA
- * Anna WOŁONCEWICZ
- * Dorota WONTOR
- * Katarzyna WRÓBLEWSKA
- * Michał ZALESKI
- * Tomasz ŻELAZOWSKI

6. Patronat medialny inicjatywy



HTS Słubice



Pogranicze Lubuskie



słubicki portal informacyjny

Słubice24.pl

Słubicki Portal Informacyjny



Transodra online

Pogranicze polsko-niemieckie



www.kochajlubuskie.pl

Kwartalnik Kochaj Lubuskie

www.kochajlubuskie.pl



Przegląd Lubuski

www.przegladlubuski.pl



Grünberger Monatsblatt
(Miesięcznik Zielonogórski)

7. Załączniki do wniosku

- * załącznik 1 – kopia pisma od Adama ŁOCHOWSKIEGO w sprawie poparcia Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Oddział „Ziemi Gorzowskiej” (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 2 – kopia pisma od Zbigniewa RUDZIŃSKIEGO w sprawie poparcia od Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Oddział w Zielonej Górze (w razie potrzeby oryginał do wglądu);

- * załącznik 3 – kopia pisma od Jadwigi BŁOCH z 9 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia od Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej „Lotur” w Zielonej Górze (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 4 – kopia pisma od Andrzej KIRMIELA z 9 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia od Lubuskiej Fundacji Judaica w Zielonej Górze (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 5 – kopia pisma od Wojciecha NORKOWSKIEGO z 11 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Polskiej Organizacji Turystycznej (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 6 – kopia pisma od Krzysztofa CHMIELNIKA w sprawie poparcia portalu Przegląd Lubuski www.przekladlubuski.pl (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 7 – kopia pisma od Susanne ORTH z 17 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Instytutu Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 8 – kopia pisma od Prof. Dr. Dietera BINGENA z 17 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia *Deutsches Polen Institut* (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 9 – kopia pisma od dr. Wiesława STACHLEWSKIEGO z 18 sierpnia 2010 r. w sprawie swojego poparcia (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 10 – kopia pisma od Leszka KANII z 19 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 11 – kopia pisma od Wojciecha POPKA z 23 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w Gorzowie Wielkopolskim (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 12 – kopia pisma od Prof. Dr. Gesine SCHWAN z 20 sierpnia 2010 r. w sprawie jej poparcia (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 13 – kopia pisma od Jakoba MOLCHADSKIY'EGO z 23 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia gminy żydowskiej we Frankfurcie nad Odrą (w razie potrzeby oryginał do wglądu);
- * załącznik 14 – kopia pisma od Aliny JASZEWSKIEJ z 30 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich Oddział Lubuski;
- * załącznik 15 – kopia pisma od Aliny JURKOWSKIEJ-DUSIK z 31 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Fundacji Rodziny Nissenbaumów (w razie potrzeby oryginał do wglądu);

* załącznik 16 – kopia pisma od Stephana FELSBERGA z 31 sierpnia 2010 r. w sprawie poparcia Instytutu Historii Stosowanej we Frankfurcie nad Odrą (w razie potrzeby oryginał do wglądu);

* załącznik 17 – kopia pisma od Witolda GNAUCKA z 1 września 2010 r. w sprawie poparcia Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki (w razie potrzeby oryginał do wglądu);

* załącznik 18 – kopia pisma od Prof. Dr.-Ing. Przemysława Paula ZALEWSKIEGO z 7 września 2010 r. w sprawie swojego poparcia (w razie potrzeby oryginał do wglądu);

* załącznik 19-25 – listy z podpisami poparcia mieszkańców i sympatyków gminy Słubice.

Zwracamy się z prośbą o przychylenie się do naszego wniosku i o zarezerwowanie w projekcie budżetu gminy Słubice na rok 2011 stosownych środków na ścieżkę edukacyjną po wybranych miejscach Słubic, bogatych w walory krajoznawczo-turystyczne.

Założenia wniosku konsultowaliśmy z Fundacją Idealna Gmina w Warszawie.

Szczególne podziękowania kierujemy do wspierających nas przy przygotowaniu wniosku: Magdalenie ABRAHAM-DIEFENBACH (Instytut Historii Stosowanej), Beacie BIELECKIEJ (Gazeta Lubuska) oraz Agacie KLOREK.

Uważamy, że warto zrealizować tę inicjatywę, gdyż, o czym jesteśmy przekonani, przyniesie ona nieocenione korzyści całej gminie, regionowi i jego mieszkańcom!

Z poważaniem,

/-/
Roland SEMIK

/-/
Katarzyna MALCZEWSKA